

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ وَالْأَبْصَارِ
يَا مُدَبِّرَ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ
يَا مُحَوِّلَ الْحَوَالِ وَالْأَحْوَالِ
حَوْلَ خَالِنَا إِلَيْهِ أَحْسَنَ الْخَالِ

٥٥١٤٩

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات
بهداشتی - درمانی تهران

نام دانشگاه: دانشگاه علوم پزشکی تهران
نام دانشکده: دانشکده پزشکی
مقطع تحصیلی: دکتری حرفه‌ای

عنوان پایان نامه:

بررسی میزان شیوع افکار وسواسی یا (Obsessive-
thoughts) و رفتارهای اجباری یا (compulsive Behaviours) در
افرادیکه در نماز جماعت شرکت میکنند در مقایسه
با زمانی که نماز را به تنهایی میخوانند.

نام استاد راهنما:

دکتر مجید صادقی

۱۳۸۲ / ۷ / ۱۰

نام استاد مشاور:

دکتر اسماعیل شاهسون

نام نویسنده:

احمد رضا اسدالهی نشلجی

مرکز اطلاعات آران علمی ایران
توسعه آران

تاریخ و شماره ثبت پایان نامه: ۱۷۵۳۹
۷۷/۱۴/۲۳

۵۵۱۴۹

تقدیم به پیشگاه مقدس حضرت ولی عصر «عج»

و تمامی شهیدان، این کبوتران خونین بال و

پیشوای آنان حضرت امام خمینی «قدس سره»

تقدیم به تمامی خوبان بویژه پدر و مادر مهربانم

تقدیم به همسر عزیزم و دو فرزندم فاطمه و زینب

«یا خبی المشکورین»

من لم یشکر المخلوق، لم یشکر الخالق.

- اینک بر خود قرض میدانم که از تمامی کسانی که مرا در به ثمر رسیدن این تحقیق یاری نمودند، تشکر و قدردانی نمایم.

- بویژه از اساتید گرامی، جناب آقای دکتر اسماعیل شاهسونند که با راهنمایی ارزنده خودشان، مرا به جهت گیری بهتری برای رسیدن به اهدافم، برانگیختند و همچنین از جناب آقای دکتر مجید صادقی که با تیز بینی خودشان، اینجانب را در سرعت بخشیدن به کار پژوهش مساعدت نمودند، تشکر می نمایم.

- از پدر و مادر عزیز و مهربانم، آقای ابراهیم اسدالهی نسلجی و خانم زهرا سلطان بهرامی نسلجی بخاطر هماهنگی با همسر در پدید آوردن فرصت های فراغت و نیز حمایت های عاطفی و معنوی خودشان از اینجانب در امر تحقیق، تقدیر و تشکر می نمایم.

- از همسر عزیز و بردبارم، خانم محبوبه بلور کاشانی که با تحمل شرایط زندگی همراه با تحقیق، فرصت های فراغت را برای من فراهم آوردند و نیز تا حدودی در جمع آوری نمونه، مرا یاری دادند، قدردانی می نمایم.

- از آقای علی بیرجندی و خانم فاطمه بلور کاشانی که با محبت های خودشان، اینجانب را مورد لطف قرار دادند، تشکر می نمایم.

- همچنین از معاونت پژوهشی دانشکده، مشاورین آماری و پرسنل آن واحد، تشکر می نمایم.

- در نهایت از کلیه کسانی که پرسشنامه های اینجانب را پر نموده، یا در امر جمع آوری نمونه همکاری نموده و یا به نحوی از انحاء، مرا یاری دادند سپاسگزاری می نمایم، بویژه از حجج اسلام آقایان بختیاری و منیعی و از آقایان خالدی، مومن زاده، میرمحمدی، صادق نژاد، فریدونی و بهرامی و نیز از خانم ها غیائی و کوچکی تشکر می نمایم.

«اجرهم عندا...»

احمد رضا اسدالهی نسلجی

«چکیده تحقیق»

- در این طرح میزان شیوع افکار و سواسی و رفتارهای اجباری در میان ۴۸۰ نفر از نمازگزاران زن و مرد در سه گروه سنی زیر ۱۸ سال، بین ۱۸ تا ۴۰ سال و بیشتر از ۴۰ سال در سال ۱۳۷۸ و ۱۳۷۹ در شهر تهران صورت گرفته است.

- اهداف مورد نظر به ترتیب زیر بوده‌اند:

- ۱- مشخص نمودن تفاوت شیوع علائم و سواس در نماز جماعت و نماز فردی به عنوان هدف اصلی.
- ۲- مشخص کردن میزان شیوع افراد مبتلا به و سواس فکری در نماز.
- ۳- مشخص کردن اینکه بیشتر موارد شک در نماز، مربوط به یک نوع و سواس فکری در نماز می‌باشد.
- ۴- مطرح کردن مسئله نماز و تحقیقات مربوط به آن در بین جامعه علمی کشور.

- جامعه مورد بررسی عبارت از جامعه نمازگزارانی بوده است که در طول شبانه روز حداقل یک وعده نماز خود را به جماعت و نیز در طول هفته تعدادی از نمازهای خود را به صورت فردی می‌خوانده‌اند.

- متغیرهای مربوطه در این طرح شامل موارد زیر بوده‌اند:

- ۱- متغیرهای مستقل مثل سن، جنس، میزان تحصیلات
- ۲- متغیرهای وابسته مثل علائم و سواس (شک در بین نماز، افکار کفرآمیز و تکرار کلمات) و نحوه نماز (فردی یا جماعت)

- این مطالعه، یک مطالعه تحلیلی بوده است.

- مهمترین یافته‌ها به این ترتیب بوده‌اند:

۱- در صورتیکه نماز به صورت جماعت خوانده شود، افکار و سواسی در نماز کمتر است و در صورتیکه نماز فرادی خوانده شود، افکار و سواسی در نماز بیشتر است.

۲- با افزایش سن و سواس در نماز کاهش پیدا می‌کند (ارتباط معکوس)

۳- جنسیت روی و سواس داشتن در نماز بی تاثیر است.

۴- تاهل می‌تواند به عنوان عاملی مؤثر در کاهش و سواس در نماز باشد.

۵- شغل عامل مؤثری در کاهش و سواس در نماز می‌باشد اما بیکاری و خانه داری و تحصیل و سواس در نماز را کاهش نمی‌دهند.

۶- با افزایش شک، و سواس در نماز نیز افزایش می‌یابد. (ارتباط مستقیم)

- در آمار بدست آمده، از مجموع ۴۶۵ نفر از افراد نمازگزار، ۱۵۰ نفر یا ۳۲/۲٪ افراد در نماز فرادی شک می‌کرده‌اند، ۲۶ نفر یا ۵/۵٪ در نماز جماعت و ۵ نفر یا ۱/۱٪ هم در نماز جماعت و هم در فرادی شک می‌کرده‌اند.

- در بررسی اثر سن بر روی و سواس داشتن افراد در نماز، در گروه سنی زیر ۱۸ سال، از مجموع ۱۴۸ نفر یا ۳۳/۲٪ افراد، ۷۸ نفر یا ۱۷/۵٪ و سواس در نماز داشته‌اند و ۷۰ نفر یا ۱۵/۷٪ و سواس در نماز نداشته‌اند و در گروه سنی بین ۱۸-۴۰ سال، از مجموع ۱۸۸ نفر یا ۴۲/۳٪ افراد، ۷۶ نفر یا ۱۷/۱٪ و سواس در نماز داشته‌اند و ۱۱۲ نفر یا ۲۵/۲٪ و سواس در نماز نداشته‌اند. و در گروه سنی بیش از ۴۰ سال، از مجموع ۱۰۹ نفر یا ۲۴/۵٪ افراد، ۲۷ نفر یا ۶/۱٪ و سواس در نماز داشته‌اند و ۸۲ نفر یا ۱۸/۴٪ و سواس در نماز نداشته‌اند.

- در بررسی اثر جنسیت افراد روی و سواس آنها در نماز، از مجموع ۲۴۶ نفر افراد مذکر یا ۵۷/۱٪ افراد،

۹۱ نفر یا ۲۱/۱، و سواس در نماز داشته‌اند و ۱۵۵ نفر یا ۳۶٪ و سواس در نماز نداشته‌اند و از مجموع ۱۸۵ نفر افراد مونث یا ۴۲/۹٪ افراد، ۸۵ نفر یا ۱۹/۷٪ و سواس در نماز داشته‌اند و ۱۰۰ نفر یا ۲۳/۲٪ و سواس در نماز نداشته‌اند.

- در بررسی اثر وضعیت تاهل بر روی و سواس داشتن افراد در نماز، از مجموع ۱۹۰ نفر افراد متاهل یا ۴۲/۹٪ افراد، ۵۹ نفر یا ۱۳/۳٪ و سواس در نماز داشته‌اند و ۱۳۱ نفر یا ۲۹/۶٪ و سواس در نماز نداشته‌اند. و از مجموع ۲۵۲ نفر افراد مجرد یا ۵۷٪ افراد، ۱۲۱ نفر یا ۲۷/۴٪ و سواس در نماز داشته‌اند

- در بررسی اثر وضعیت شغلی افراد بر روی و سواس آنها در نماز، از مجموع ۵۵ نفر افراد بیکار و خانه‌دار یا ۱۴/۲٪ افراد، ۲۸ نفر یا ۷/۲٪ و سواس در نماز داشته‌اند و ۲۷ نفر یا ۷٪ افراد و سواس در نماز نداشته‌اند و از مجموع ۱۵۲ نفر افراد شاغل یا ۳۹/۲٪ افراد، ۳۹ نفر یا ۱۰/۱٪ و سواس در نماز داشته‌اند و ۱۱۳ نفر یا ۲۹/۱٪ و سواس در نماز نداشته‌اند و از مجموع ۱۸۱ نفر افراد در حال تحصیل یا ۴۶/۶٪ افراد، ۹۱ نفر یا ۲۳/۴٪ و سواس در نماز داشته‌اند و ۹۰ نفر یا ۲۳/۲٪ و سواس در نماز نداشته‌اند.

- در بررسی اثر شک کردن افراد بر روی و سواس آنها در نماز، از مجموع ۲۹۰ نفر افرادی که در نماز شک می‌کرده‌اند ۱۳۹ نفر یا ۳۱/۸٪ و سواس در نماز داشته‌اند و ۱۵۱ نفر یا ۳۴/۵٪ و سواس در نماز نداشته‌اند. و از مجموع ۱۴۷ نفر افرادی که در نماز شک نمی‌کرده‌اند، ۳۷ نفر یا ۸/۵٪ و سواس در نماز داشته‌اند و ۱۱۰ نفر یا ۲۵/۲٪ و سواس در نماز نداشته‌اند.

«فهرست مندرجات»

۱۸-۲۱	فصل اول - مقدمه
۲۲-۳۰	فصل دوم - مروری بر متون
۳۱-۳۵	فصل سوم - مواد و روش ها
۳۶-۷۰	فصل چهارم - یافته ها
۷۱-۸۷	فصل پنجم - بحث، نتیجه گیری کلی و پیشنهادات
۸۸-۸۹	پرسشنامه
۹۰	معیارهای تشخیصی (DSM-IV) OCD
۹۱	مقیاس نمره بندی Yale-Brown
۹۲-۹۴	فهرست منابع

«فهرست جداول»

عنوان

جدول شماره ۱ ..... ۳۷
توزیع فراوانی افراد نمازگزار، در نمونه انتخاب شده از جامعه نمازگزاران شهر تهران، در سال ۱۳۷۸ و ۱۳۷۹، برحسب جنسیت افراد.

جدول شماره ۲ ..... ۳۸
توزیع فراوانی افراد نمازگزار، در نمونه انتخاب شده از جامعه نمازگزاران شهر تهران، در سال ۱۳۷۸ و ۱۳۷۹، برحسب گروه سنی افراد.

جدول شماره ۳ ..... ۳۸
توزیع فراوانی افراد نمازگزار، در نمونه انتخاب شده از جامعه نمازگزاران شهر تهران، در سال ۱۳۷۸ و ۱۳۷۹، برحسب وضعیت ازدواج افراد.

جدول شماره ۴ ..... ۳۹
توزیع فراوانی افراد نمازگزار، در نمونه انتخاب شده از جامعه نمازگزاران شهر تهران، در سال ۱۳۷۸ و ۱۳۷۹، برحسب میزان تحصیلات افراد.

جدول شماره ۵ ..... ۴۰
توزیع فراوانی افراد نمازگزار، در نمونه انتخاب شده از جامعه نمازگزاران شهر تهران، در سال ۱۳۷۸ و ۱۳۷۹، برحسب موارد استرس در زندگی افراد.

جدول شماره ۶ ..... ۴۱

توزیع فراوانی افراد نمازگزار، در نمونه انتخاب شده از جامعه نمازگزاران شهر تهران، در سال ۱۳۷۸ و ۱۳۷۹، برحسب چگونگی پی بردن به وسواس خود در نماز.

جدول شماره ۷ ..... ۴۲

توزیع فراوانی افراد نمازگزار، در نمونه انتخاب شده از جامعه نمازگزاران شهر تهران، در سال ۱۳۷۸ و ۱۳۷۹، برحسب موارد شک افراد در نماز.

جدول شماره ۸ ..... ۴۳

توزیع فراوانی افراد نمازگزار، در نمونه انتخاب شده از جامعه نمازگزاران شهر تهران، در سال ۱۳۷۸ و ۱۳۷۹، برحسب حالات افراد در نماز.

جدول شماره ۹ ..... ۴۴

توزیع فراوانی افراد نمازگزار، در نمونه انتخاب شده از جامعه نمازگزاران شهر تهران، در سال ۱۳۷۸ و ۱۳۷۹، برحسب دلایل تکرار کلمات در نماز.

جدول شماره ۱۰ ..... ۴۵

توزیع فراوانی افراد نمازگزار، در نمونه انتخاب شده از جامعه نمازگزاران شهر تهران، در سال ۱۳۷۸ و ۱۳۷۹، برحسب نحوه برطرف شدن شک افراد نمونه در نماز.

جدول شماره ۱۱ ..... ۴۶

توزیع فراوانی افراد نمازگزار، در نمونه انتخاب شده از جامعه نمازگزاران شهر تهران، در سال ۱۳۷۸ و ۱۳۷۹، برحسب نوع کیفیت تمرکز حواس افراد در نماز.

جدول شماره ۱۲ ..... ۴۷
توزیع فراوانی افراد نمازگزار، در نمونه انتخاب شده از جامعه نمازگزاران شهر تهران، در سال ۱۳۷۸ و ۱۳۷۹، برحسب تقید افراد در نماز.

جدول شماره ۱۳ ..... ۴۸
توزیع فراوانی افراد نمازگزار، در نمونه انتخاب شده از جامعه نمازگزاران شهر تهران، در سال ۱۳۷۸ و ۱۳۷۹، برحسب عدم تقید افراد در نماز.

جدول شماره ۱۴ ..... ۴۹
توزیع فراوانی افراد نمازگزار، در نمونه انتخاب شده از جامعه نمازگزاران شهر تهران، در سال ۱۳۷۸ و ۱۳۷۹، برحسب زمان شروع وسواس افراد در نماز.

جدول شماره ۱۵ ..... ۵۰
توزیع فراوانی افراد نمازگزار، در نمونه انتخاب شده از جامعه نمازگزاران شهر تهران، در سال ۱۳۷۸ و ۱۳۷۹، برحسب موارد مراجعه افراد به روان پزشک یا روانشناس برای درمان وسواس خود در نماز.

جدول شماره ۱۶ ..... ۵۱
توزیع فراوانی افراد نمازگزار، در نمونه انتخاب شده از جامعه نمازگزاران شهر تهران، در سال ۱۳۷۸ و ۱۳۷۹، برحسب انجام دادن «درمان وسواس خود در نماز».

جدول شماره ۱۷ ..... ۵۱
توزیع فراوانی افراد نمازگزار، در نمونه انتخاب شده از جامعه نمازگزاران شهر تهران، در سال ۱۳۷۸ و ۱۳۷۹، برحسب وجود فرد مبتلا به وسواس در نماز در خانواده افراد.

جدول شماره ۱۸..... ۵۲

توزیع فراوانی افراد نمازگزار، در نمونه انتخاب شده از جامعه نمازگزاران شهر تهران، در سال ۱۳۷۸ و ۱۳۷۹، برحسب شغل افراد.

«فهرست نمودارها»

- ۵۳ ..... نمودار شماره ۱
فراوانی افراد نمازگزار، در نمونه انتخاب شده از جامعه نمازگزاران شهر تهران، در سال ۱۳۷۸ و ۱۳۷۹،
برحسب نوع جنسیت افراد.
- ۵۴ ..... نمودار شماره ۲
فراوانی افراد نمازگزار، در نمونه انتخاب شده از جامعه نمازگزاران شهر تهران، در سال ۱۳۷۸ و ۱۳۷۹،
برحسب گروه سنی افراد.
- ۵۵ ..... نمودار شماره ۳
فراوانی افراد نمازگزار، در نمونه انتخاب شده از جامعه نمازگزاران شهر تهران، در سال ۱۳۷۸ و ۱۳۷۹،
برحسب وضعیت ازدواج افراد.
- ۵۶ ..... نمودار شماره ۴
فراوانی افراد نمازگزار، در نمونه انتخاب شده از جامعه نمازگزاران شهر تهران، در سال ۱۳۷۸ و ۱۳۷۹،
برحسب میزان تحصیلات افراد.
- ۵۷ ..... نمودار شماره ۵
فراوانی افراد نمازگزار، در نمونه انتخاب شده از جامعه نمازگزاران شهر تهران، در سال ۱۳۷۸ و ۱۳۷۹،
برحسب داشتن یا نداشتن وسواس در نماز.
- ۵۸ ..... نمودار شماره ۶
فراوانی افراد نمازگزار، در نمونه انتخاب شده از جامعه نمازگزاران شهر تهران، در سال ۱۳۷۸ و ۱۳۷۹،
برحسب موارد استرس در زندگی افراد.